

Sp. zn. 2699/2023/VOP/DK
Č. j. KVOP-13568/2024
Datum 5. dubna 2024

Vážená paní A.,

stěžovala jste si na nečinnost Ministerstva spravedlnosti při vyřizování Vašeho podnětu. V něm jste namítala chybný postup znalkyně MUDr. B. (znalkyně v oboru *zdravotnictví, odvětví pracovní úrazy a nemoci z povolání*). Ministerstvo Váš podnět odložilo.¹ S tím jste nesouhlasila, protože znalecký posudek byl podle Vás nepravdivý. Prošetřil jsem proto jak nečinnost ministerstva, tak důvody, které ho vedly k odložení podnětu.

Shledal jsem, že ministerstvo bylo nečinné při vyřizování Vašeho podnětu a posléze jej odložilo, ač nemělo. V podnětu jste totiž upozornila na pochybení znalkyně, s nimiž se ministerstvo přesvědčivě nevypořádalo.

V průběhu mého šetření ministerstvo přehodnotilo své závěry a zahájilo přestupkové řízení se znalkyní. Té příkazem uložilo pokutu. Považuji to za dostatečné opatření k nápravě a své šetření proto končím (ve smyslu § 18 odst. 2 zákona o veřejném ochránci práv).

Nyní blíže vysvětlím svá zjištění a závěry. Nejprve se vyjádřím k nečinnosti ministerstva, poté k tomu, jak ministerstvo Váš podnět vyřídilo.

K nečinnosti ministerstva

Ministerstvo spravedlnosti jako orgán dohledu nad výkonem znalecké činnosti musí přijímat a vyřizovat podněty poukazující na možné pochybení znalců.

Ministerstvo musí na podnět reagovat ve lhůtě 30 dnů. V této lhůtě by mělo vyrozumět toho, kdo podal podnět, že zahájilo řízení z moci úřední (tím se rozumí zejména přestupkové řízení se znalcem), nebo že neshledalo důvody je zahájit.² V tom případě by ministerstvo mělo toho, kdo podnět podal, stručně vyrozumět o důvodech odložení.³

Podnět jste ministerstvu zaslala dne 22. listopadu 2022. **Ministerstvo nejprve na Váš podnět nijak nereagovalo.** Vyřízení podnětu jste urgovala čtyřikrát v průběhu listopadu 2022 až dubna 2023. Od ministerstva jste nedostala žádnou odpověď. **Zahájil jsem proto šetření nečinnosti ministerstva.**

1 Usnesení Ministerstva spravedlnosti ze dne 10. srpna 2023, č. j. MSP-169/2022-OINS-SRZT/9.

2 Viz § 42 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád.

3 Tento požadavek neplyne přímo z § 42 správního řádu. Podle ochránce však vyplývá z principů dobré správy, zejména z principu přesvědčivosti a otevřenosti.

Ministerstvo poté v srpnu 2023 Váš **podnět odložilo** s tím, že znalecký posudek byl zpracován s dostatečnou odbornou péčí.

Dávám Vám zcela za pravdu, že **ministerstvo bylo nečinné**. Poté, co obdrželo Váš podnět (listopad 2022), Vás mělo do 30 dnů vyznat, že jej odkládá, nebo zahájit přestupkové řízení. Odpověď jste však obdržela až v srpnu 2023, téměř po devíti měsících.

Tuto odpověď navíc ministerstvo posléze přehodnotilo, k čemuž se vyjádřím vzápětí.

K vyřízení podnětu (odložení, posléze uložení pokuty příkazem)

Znalkyně zpracovala znalecký posudek ke dni 21. července 2020. Na její postup se proto vztahuje předchozí **zákon o znalcích a tlumočnících** z roku 1967.⁴ Ten byl nahrazen novým zákonem o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech⁵ až ke dni 1. ledna 2021.

Podle zákona o znalcích a tlumočnících platilo, že **znalci jsou povinni vykonávat znaleckou činnost řádně**.⁶ Znalec musel při vypracování znaleckého posudku dodržet nejen formální a obsahové náležitosti stanovené zákonem a prováděcí vyhláškou,⁷ ale také jej vypracovat s **náležitou odbornou péčí** (*lege artis*).⁸

Ministerstvo jako orgán dohledu nad znaleckou činností mělo povinnost ověřit, zda je znalecký posudek přezkoumatelný a postup znalce opakovatelný, **zda neodporuje zásadám logiky**, zda měl znalec k dispozici všechny relevantní podklady a náležitě je v posudku označil a zda znalec **použil určitou metodu, postup či údaj důvodně**. Mělo přitom vzít i v úvahu, jak znalec vysvětlil znalecký posudek v rámci výsledku.⁹

Pokud by ministerstvo (na základě podnětu či z vlastní kontrolní činnosti) zjistilo, že znalec porušil své povinnosti, mohlo mu uložit pokutu za přestupek.¹⁰ Pro mírnější prohrašky postačilo uložení výstrahy.¹¹ V nejzávažnějších případech mohlo ministerstvo rozhodnout o vyškrtnutí ze seznamu znalců.¹²

Zákon stanoví, že odpovědnost za přestupek zaniká jen uplynutím promlčecí doby, smrtí fyzické osoby či zánikem právnické osoby (nemá-li právního nástupce) nebo vyhlášením amnestie.¹³ Odpovědnost znalce za přestupek proto nezaniká tím, že ukončí znaleckou činnost.

4 Zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících.

5 Zákon č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech.

6 Viz § 8 zákona č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících.

7 Vyhláška č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících.

8 Podle instrukce č. j. MSP-26/2017-OJD-ORG/31 Ministerstva spravedlnosti (č. 8/2017), o správním řízení ve věcech znalců a tlumočnicků a o některých dalších otázkách (instrukce), účinné od 1. 1. 2018.

9 Tamtéž.

10 Podle § 25a odst. 1 písm. a) zákona o znalcích a tlumočnících.

11 Viz § 25d zákona o znalcích a tlumočnících.

12 Viz § 25a odst. 3 zákona o znalcích a tlumočnících.

13 Viz § 29 zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich.

Shrnu-li okolnosti Vašeho případu, znalkyni soud¹⁴ uložil, aby posoudila, jaké následky měl pro Váš zdravotní stav pracovní úraz, který jste utrpěla v zaměstnání jako ošetřovatelka zvířat. Znalkyně se také měla vyjádřit k posudku, který jiný znalec vyhotovil dříve v průběhu řízení.¹⁵

Znalkyně ve znaleckém posudku¹⁶ **uzavřela, že jste zdravotně způsobilá** k výkonu původního zaměstnání. Totéž uvedla při výslechu u soudu.¹⁷ Jak ve znaleckém posudku, tak při soudním jednání přitom mimo jiné citovala dva lékařské posudky o pracovně lékařské prohlídce (ze dnů 26. června a 8. srpna 2017).¹⁸ Trvala přitom na tom, že v těchto posudcích je uvedeno, že jste zdravotně způsobilá k výkonu původní profese.

V podnětu, který jste zaslala ministerstvu, jste mimo jiné namítla, že znalkyně citovala tyto lékařské posudky chybně. Ministerstvu jste doložila jejich kopie. Oba **lékařské posudky obsahují zcela opačný závěr**, a sice **že jste zdravotně nezpůsobilá** k výkonu původní profese.

Poté, co jsem zahájil šetření nečinnosti, **ministerstvo** v srpnu 2023 Váš **podnět odložilo** s tím, že znalecký posudek byl zpracován s dostatečnou odbornou péčí. Ministerstvo dokonce uvedlo, že závěry, které znalkyně vyslovila, svědčily ve Váš prospěch.

V dalším šetření jsem se proto zaměřil na **důvody, pro které ministerstvo podnět odložilo**.

Upozornil jsem ministerstvo na závěr znalkyně, že ve Vašem případě není potřeba posuzovat ztížení společenského uplatnění. Podle ní totiž Váš pracovní úraz nevedl k trvalým následkům. Tento závěr podle znalkyně vyplýval z prostudované zdravotnické dokumentace a doložených ortopedických nálezů. Z Vámi doložených lékařských posudků přitom plyne, že v důsledku pracovního úrazu jste **pozbyla** pracovní způsobilost. To dokládá i druhý z obou posudků (ze dne 8. srpna 2017). V něm lékař uvedl, že Vaše navazující léčba probíhala v souvislosti s úrazem kolene a trvalé následky, zejména jizvení v oblasti rány a následná omezená hybnost kolene, vznikly v souvislosti s ním. Ministerstvo jsem požádal o vysvětlení jak těchto rozporů mezi podklady a závěry znalkyně, tak jeho závěru, že znalecký posudek zněl ve Váš prospěch.

Ministerstvo mě vyrozumělo, že **Váš podnět znovu prověří**. Znalkyni požádalo o vysvětlení a vyjádření k podkladům, které jste ministerstvu zaslala. Vyžádalo si také protokoly o výslechu znalkyně od okresního soudu.

Znalkyně ve vyjádření pro ministerstvo zpochybnila pravost lékařského posudku ze dne 26. června 2017. Odmítla, že by byl součástí zdravotní dokumentace, kterou měla při zpracování znaleckého posudku k dispozici. Uvedla také, že i pokud by lékařský posudek součástí podkladů byl, citovala by jej jako chybný, protože byl podle ní v rozporu se

14 Okresní soud v Uherském Hradišti v řízení vedeném pod sp. zn. 4 C 5/2018.

15 Šlo o znalecký posudek MUDr. C. ze dne 14. května 2019.

16 Znalecký posudek č. 52 ze dne 21. července 2020.

17 Jak vyplývá z protokolu z jednání ze dne 21. dubna 2022.

18 Jednalo se o pracovně lékařské posudky vypracované praktickým lékařem MUDr. D.

zbytkem zdravotnické dokumentace. Pokud jde o lékařský posudek ze dne 8. srpna 2017, znalkyně odmítla, že by jej měla k dispozici.

Znalkyně také dodala, že **její znalecké oprávnění zaniklo ke dni 31. července 2023** (na její vlastní žádost).

Ministerstvo si vyžádalo originály lékařských posudků. Učinilo závěr, že je nepravděpodobné, že by znalkyni byla předložena jakkoliv pozměněná či odlišná verze lékařských posudků. **Uložilo jí proto pokutu.**¹⁹

Mám-li nyní Váš případ posoudit, musím nejprve připomenout, že pokud jde o znalce, nemohu hodnotit přímo jejich postup či jimi zpracované znalecké posudky. **Mým úkolem je prošetřit postup Ministerstva spravedlnosti coby orgánu, který dohlíží nad výkonem znalecké činnosti.**

Ministerstvo nemělo Váš podnět odložit. To by mohlo udělat pouze v případě, že by z podnětu nevyplývaly žádné důvodné pochybnosti o postupu znalkyně. Mám za to, že se ministerstvo důkladně neseznámilo s podklady, které jste mu zaslala. Již k prvnímu podnětu jste totiž přiložila nejen znalecký posudek samotný, ale i oba zmíněné lékařské posudky. Uvedla jste také, že znalkyně na svých závěrech trvala i u soudu, ačkoliv jste na tyto rozpory upozornili.

Váš podnět tedy ministerstvo nevyřídilo řádně.

Základní povinností znalce je vykonávat znaleckou činnost s náležitou odbornou péčí. Je logické, že znalecký posudek, v němž znalkyně chybně cituje podklady, z nichž vychází, tuto podmínku nesplňuje.

Oceňuji, že **ministerstvo svůj postup přehodnotilo alespoň v průběhu mého šetření a znalkyni nakonec uložilo pokutu.** S odůvodněním příkazu, kterým ministerstvo uložilo pokutu, se ztotožňuji. Podle něj znalkyně vydala znalecký posudek, jehož závěr byl ovlivněn ověřitelně zcela nepravdivým tvrzením. Na něm navíc znalkyně trvala i s časovým odstupem. Znalecký posudek tak podle ministerstva obsahoval vady, které vzbuzují důvodnou pochybnost o správnosti tvrzení uvedených v posudku. Ministerstvo přímo uvedlo, že *„vypracování posudku, který obsahuje takto chybnou interpretaci přímočarých dat, byť by i ve výsledku došel ke správnému závěru, nelze považovat za řádný výkon znalecké činnosti“*. Plně se ztotožňuji i s tou částí odůvodnění příkazu, v níž ministerstvo zdůraznilo, že znalkyně ohrozila zájem na řádném výkonu znalecké činnosti nikoliv bagatelním způsobem. Ohrozila tím i zájem na spravedlivém vypořádání odškodnění za pracovní úraz, který jste utrpěla, a ztížila rozhodování soudu. Znalecký posudek byl totiž použit jako podklad pro rozhodnutí o odškodnění pracovního úrazu a chybné tvrzení znalkyně je citováno i v rozsudku soudu.

Kvituji i to, že ministerstvo znalkyni uložilo pokutu navzdory tomu, že již ukončila znaleckou činnost. **Odovědnost za přestupek, který se již stal, totiž pouhým ukončením znalecké činnosti nezaniká.**

¹⁹ Příkaz ze dne 29. února 2024, č. j. MSP-169/2022-OINS-SRZT/20.

Z komunikace s ministerstvem přitom vím, že ministerstvo přistupuje k trestání znalců za přestupky obezřetně, mimo jiné i s ohledem na nedostatečný počet znalců. Samo ministerstvo současně připouští, že úroveň znaleckých posudků v oboru *zdravotnictví* je obecně velmi problematická.

Vnímám, že dochází k setrvalému úbytku znalců (nejen) tohoto oboru. Jedná se o závažný problém, který bude vyžadovat systémové řešení, protože už nyní se nedostatečný počet znalců i kvalita posudků nepříznivě projevuje na délce soudních řízení. Ministerstvo však nesmí rezignovat na své dohledové povinnosti ani na to, aby znalecká činnost v oboru *zdravotnictví* měla požadovanou úroveň (slovy zákona, aby znalec postupoval při zpracování posudku s odbornou péčí, včetně toho, že posudek bude v souladu s obecně uznávanými postupy a standardy daného oboru a odvětví).²⁰

Znalecký posudek v soudním řízení

Nakonec považuji za důležité připomenout, že ve **Vaší věci sehrály klíčovou roli soudy**, protože znalecký posudek byl soudem vyžádán jako důkaz.

Úkolem ministerstva je dohlížet nad postupy znalců a jejich výstupy (znalecké posudky).

Ministerstvo však nemůže měnit znalecké závěry plynoucí z jednotlivých posudků, nahrazovat je závěry vlastními, a zasahovat tak do rozhodování těch subjektů (soudů, správních orgánů, soukromých subjektů), které si znalecký posudek vyžádaly nebo z něj vycházejí.

Ve Vaší věci proto ministerstvo nemohlo nijak zasahovat do rozhodování soudů, které vedly řízení o odškodnění za pracovní úraz, který jste utrpěla. Ministerstvo tedy nemohlo nijak ovlivnit, zda a jak soudy použily daný znalecký posudek, jak vedly výslech znalkyně a jak k němu přihlédly a jak a zda závěry znalkyně zohlednily ve svých rozhodnutích.

To, že břemeno důkladného posouzení znaleckého posudku v konkrétní věci leží na soudu, zdůraznil i Ústavní soud v jednom ze svých nálezu.²¹ Soudy podle něj musí prověřit znalecký důkaz stejně pečlivě jako každý jiný důkaz. Musí prověřit jak jeho právní, tak jeho věcnou správnost, hodnotit celý proces utváření znaleckého posudku, včetně opatřování podkladů, průběh znaleckého zkoumání či způsob vyvozování závěrů. *„Ponechávat bez povšimnutí věcnou správnost znaleckého posudku, slepě důvěřovat závěrům znalce, by znamenalo ve svých důsledcích popřít zásadu volného hodnocení důkazů soudem podle svého vnitřního přesvědčení, privilegovat znalecký důkaz a přenášet odpovědnost za skutkovou správnost soudního rozhodování na znalce; takový postup nelze z ústavněprávních hledisek akceptovat.“*

20 Viz § 35 odst. 2 zákona o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech.

21 Viz nálezu Ústavního soudu ze dne 30. dubna 2007, sp. zn. III. ÚS 299/06.

Zasahovat do rozhodovací činnosti soudů nesmí ani ministerstvo, ani já.²² Nemohu Vám proto ani poskytnout právní radu, jak máte v tomto okamžiku v soudním řízení hájit své právo na spravedlivé odškodnění. S tím Vám nejlépe poradí Váš advokát.

Závěr

Vážená paní A., uzavírám, že **ministerstvo Vás podnět nevyřídilo včas a řádně**. Svůj chybný postup však v průběhu šetření napravilo. To, že znalkyni uložilo pokutu, považuji za dostačující opatření k nápravě. **Své šetření proto končím**. O ukončení šetření vyrozumím i Ministerstvo spravedlnosti.

S pozdravem

JUDr. Vít Alexander Schorm
zástupce veřejného ochránce práv
(podepsáno elektronicky)

22 Viz § 1 odst. 9 zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, podle kterého platí: „**Působnost ochránce se nevztahuje na** Parlament, prezidenta republiky a vládu, na Nejvyšší kontrolní úřad, na zpravodajské služby České republiky, na orgány činné v trestním řízení, státní zastupitelství a na **soudy**, s výjimkou orgánů správy státního zastupitelství a státní správy soudů.“ (důraz doplněn).